

Hvad er skovhaver? Skovhaver er langtidsholdbare biologisk stabile systemer til dyrkning af mad og andre produkter til en husholdning eller til salg. I en skovhave dyrkes flerårige grønsager og urter, bær- og nøddebuske, frugt- og nøddetræer, slyngplanter og svampe, der er til direkte og indirekte gavn for mennesker.

Skovhaver er et af de eksempler på permakultur, der mest direkte efterligner naturens urskov med alle dens nicher og lag og med al dens frodighed og modstandsdygtighed. Mere præcist er det den unge del af en urskov, der efterlignes, hvor træernes kroner endnu ikke når sammen og lukker for lyset. Dette for at nødder, frugt og bær får nok sollys til at modnes, og for at lys og luft når ned til bunddækket. Det vil dels sige, at der etableres lysninger og dermed flere kanter i skovhaven, men endelig også at der skal være tilstrækkelig stor planteafstand mellem træerne.

Skovhaver har været kendt i årtusinder i f.eks. Indien og Kina. Visionen om skovhaver i tempereret klima blev formuleret af Robert Hart i 1980'erne. Han etablerede en mindre skovhave ved sit hjem i England. Bl.a. Martin Crawford har siden gjort et stort udviklingsarbejde på dyrkningsmetoden i England, og siden 2008 er etableringen af nye skovhaver i Skandinavien nærmest eksploderet. Skovhaver er efterhånden et veludviklet dyrkningssystem inden for permakulturen og der er meget litteratur om emnet.

Den etablerede skovhave er modstandsdygtig over for tørke og behøver kun sjældent vanding. Skovhaven er modstandsdygtig overfor sygdomsangreb og skadedyr, fordi den rige diversitet af planter hindrer sygdomme i at sprede sig og endelig giver den gode levesteder for nyttedyr.

Skovhaven giver et varieret udbytte, der starter i det tidlige forår og topper hen over sommeren og efteråret, men hvor enkelte afgrøder også kan høstes om vinteren. På den måde giver skovhaven et højt samlet udbytte, men i modsætning til f.eks. en kornmark er det varieret, fordelt i forskellige lag og over en længere høstsæson.

Når vi skal etablere en hel have med flerårige og enkelte selvsående planter bliver der et stort etableringsarbejde i de første år, men sidenhen bliver der kun lidt vedligehold f.eks. i form af beskæring, lugning og høstarbejde. Den samme skovhave kan med minimal vedligeholdelse som genplantning og lugning forsætte med at eksistere uden at skulle genetableres. Således bliver energieffektiviteten høj.

Ovenstående tekst er et uddrag fra Bogen om Permakultur, som går langt mere i dybden med hvordan vi designer og anlægger permakultur skovhaver, energieffektivitet fra skovhaver og hvilke produkter vi får.